

### Zadání:

1. Přečtěte si text a vyznačte během čtení všechny výhody a nevýhody volebních systémů odlišnými barvami.
2. Následně vyplňte tabulku na základě informací z textu.

Volební systém představuje soubor pravidel a technik, které se využívají pro volby toho orgánu, ať už je kolektivní (nejčastěji parlament nebo zastupitelstvo) nebo individuální (zejména přímo volený prezident republiky). Výběrem volebního systému je možné hodně ovlivnit fungování voleného orgánu. Při výběru je proto důležité dbát na to, aby volební systém odpovídal charakteru voleného orgánu, ale také např. charakteru společnosti. Pokud je společnost přirozeně rozdělená jazykově nebo nábožensky, není vhodné, aby byl vybírán většinový systém, který nejspíše povede k dalšímu rozdělování společnosti do dvou či více táborů.

Základními typy volebního systému jsou většinový a poměrný (neboli proporční) systém. Již jejich názvy vcelku dobře vystihují základní odlišnosti. Zatímco většinový systém hledá vítěze voleb, který „bere všechno“, poměrný systém dělí mandáty podle podílů odevzdaných hlasů. Většinový systém je obvykle spojen s jednomandátovým obvodem, tedy obvodem, kde se soupeří o jedno křeslo. Vítězem voleb v takovém obvodu z logiky věci může být jen jeden, proto mluvíme o tom, že „bere vše“. Vítězů voleb v obvodu, kde se rozděluje více křesel, může naopak být několik, či dokonce mnoho.

Většinových volebních systémů je celá řada. Dají se dělit podle toho, v kolika kolech se odehrávají. Podle toho je dělíme na jednokolové a vícekolové. Dále se dají dělit na ty, kde některý z kandidátů musí získat podporu absolutní většiny zúčastněných voličů, a na ty, kde ke zvolení stačí získat relativní většinu (tedy např. klidně 3 hlasy z 10, když nikdo jiný nezíská větší nebo stejný počet). Většinové systémy najdeme v různých částech světa. Užívají je jak země spjaté britským koloniálním panstvím (vedle UK např. USA, Kanada, Austrálie nebo Indie), tak třeba Francie nebo řada zemí v Africe.

Také poměrné systémy můžeme dále dělit. Rozhodujícím kritériem je to, zda opravdu dělí mandáty poměrně, anebo plodí výsledky podobné systémům většinovým. Poměrné systémy jsou vcelku typické pro kontinentální Evropu (např. země Beneluxu, celá Skandinávie, všichni naši sousedé apod.), ale třeba i pro Latinskou Ameriku.

O výhodách a nevýhodách obou typů volebních systémů se vede velká diskuse, která nemá úplně jasné závěry. Mezi výhody poměrného systému patří daleko menší propad hlasů, daleko věrnější obraz názorů, postojů a nálad ve společnosti, obvykle větší zastoupení žen a menšin v parlamentu a větší tendence k hledání konsenzu. K nevýhodám můžeme počítat častou situaci, kdy volič nemá přímý vliv na to, kdo bude vládnout, není jasné, kdo je ve vládě v opozici, oslabuje politická odpovědnost a politiku často jasně ovládají úzká vedení politických stran. Většinové systémy oproti tomu pomáhají vítězi voleb k sestavení vlády, jsou obecně jednodušší a srozumitelnější, tvoří efektivnější hráz vůči extremistům a radikálům, často vedou k užšímu sepětí poslance s voliči z jeho obvodu a umožňují více volit osobnosti. K jejich nevýhodám pak patří propad velké části hlasů, které v parlamentu nikdo nereprezentuje, menší škála možností výběru, posilování některých typů konfliktů namísto jejich řešení.

# VĚTŠINOVÝ A POMĚRNÝ VOLEBNÍ SYSTÉM

## PRACOVNÍ LIST

Odpovídejte, zda platí výroky, a to v těchto variantách: ano – obvykle ano – spíše ano – spíše ne – obvykle ne – ne

|   | Většinový systém | Poměrný systém |
|---|------------------|----------------|
| Posiluje sepětí poslance a voliče               |                  |                |
| Nabízí voliči velkou škálu možností             |                  |                |
| Zvyšuje šanci na stabilní vládu                 |                  |                |
| Posiluje zastoupení žen a menšin                |                  |                |
| Tvoří hráz proti extremistům                    |                  |                |
| Posiluje politickou odpovědnost vlády i opozice |                  |                |
| Předchází velkým propadům hlasů                 |                  |                |
| Dává možnost přímo volit poslance               |                  |                |
| Dává možnost výrazně ovlivnit volbu premiéra    |                  |                |
| Přispívá ke konsenzuálnímu řešení konfliktů     |                  |                |
| Pomáhá nezávislým kandidátům                    |                  |                |